

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

REGERINGSUPPDRAG

Rapport 2014:37

Utvärdering av radonbidraget

Utvärdering av radonbidraget

Boverket december 2014

Titel: Utvärdering av radonbidraget
Utgivare: Boverket december 2014
Upplaga: 1
Antal ex: 50
Tryck: Boverket internt
ISBN tryck: 978-91-7563-191-2
ISBN pdf: 978-91-7563-192-9
Sökord: Radonbidrag, utvärdering, radonsanering, bostäder,
informationsinsatser, ROT-avdrag, slutsatser, förslag
Dnr: 10139-3619/2014

Publikationen kan beställas från:
Boverket, Publikationsservice, Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 50 eller 35 30 56
Fax: 0455-819 27
E-post: publikationsservice@boverket.se
Webbplats: www.boverket.se

Rapporten finns som pdf på Boverkets webbplats.
Rapporten kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Boverket 2014

Förord

Boverket administrerar, tillsammans med landets länsstyrelser, statens bidrag till radonsanering i egnahem. I regleringsbrevet för år 2014 (S2013/8937/SAM) har regeringen angett att Boverket får använda en del av bidragsanslaget för att genomföra en utvärdering av bidraget. Resultatet av utvärderingen presenteras i denna rapport.

Rapporten är sammanställd av Amelie Fasth (jurist), Olivera Kotevski (jurist) och Elisabet Liffler (civilekonom) på enheten för styrmedel och fastighetsekonomi.

Karlskrona december 2014

Janna Valik
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Ordlista.....	7
Uppdraget	9
Sammanfattning	11
Vad är radon?	13
Geografiska skillnader.....	13
Vanliga saneringsåtgärder	13
Radon – ett folkhälsoproblem	14
Miljö kvalitetsmålet	15
Ansvarsfördelning	17
Styrmedel.....	19
Radonbidraget.....	19
Boverkets anslag.....	20
Nulägesrapport.....	21
Hur många bostäder omfattas?.....	21
Ett minskat antal ansökningar om radonbidrag.....	21
CMA:s undersökning.....	22
"Var radon något ni beaktade när ni skulle köpa hus?"	23
"Är höga radonhalter något som villaköpare oroar sig för idag?"	24
"Hur kunniga bedömer du generellt att villaköpare är om riskerna med radon?"	24
"Vad tror du är skälen till att antalet ansökningar för radonbidrag minskat?"	25
"Hur uppfattade du ansökningsprocessen?"	26
Boverkets enkät till länsstyrelserna.....	26
Införandet av ROT-avdrag	27
Det maximala bidragsbeloppet.....	28
Boverkets informationsinsatser	29
Diskussion och slutsatser	33
Informationsinsatser	33
ROT-avdragets inverkan	34
Bidragsbeloppet	34
Radonbidraget som styrmedel	35
Boverkets förslag	37
Ökade informationsinsatser	37
Det maximala bidragsbeloppet.....	37
Referenslista	39
Digitala källor.....	40

Ordlista

Småhus En- eller tvåbostadshus som är friliggande eller sammanbyggda till rad- eller kedjehus.

Egnahem Småhus som den bidragssökande äger och själv bor i.

I denna rapport används *småhusägare* synonymt med *egnahemsägare* och avser endast ägare av sådana hus som den bidragssökande kan söka radonbidrag för. Även *villägare* har samma betydelse i rapporten.

Uppdraget

Boverket administrerar, tillsammans med landets länsstyrelser, statens bidrag till radonsanering i egnahem enligt förordning (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem. I budgetunderlaget för perioden 2014-2016 angav Boverket att antalet ansökningar om radonbidrag har minskat på senare år och att det vore angeläget att utvärdera bidraget. Av regleringsbrevet för år 2014 (S2013/8937/SAM) framgår att Boverket får använda 500 000 kronor av anslag 1:6 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för att genomföra en utvärdering av bidraget.

I Boverkets utvärdering diskuteras vad som orsakat ett minskat antal ansökningar om radonbidrag och förslag på åtgärder som kan motverka denna nedgång. Diskussionen utgår från de slutsatser som kan utläsas av Boverkets statistik och de enkätundersökningar som genomförts i samband med utvärderingen. Den aktuella förordningens utformning, om stödet bidragit till att nå uppsatta mål till lägsta möjliga kostnad (stödet kostnadseffektivitet) samt i vilken utsträckning saneringsåtgärder kommit till stånd som en direkt följd av stödet (stödet additionalitet) behandlas således inte i rapporten.

Sammanfattning

Förhöjda radonhalter inomhus är en hälsorisk och orsakar cirka 500 lungcancerfall årligen. Tillsammans med landets länsstyrelser administrerar Boverket ett bidrag för radonsanering i egna hem. År 2008 hade närmare 250 000 småhus av Sveriges cirka 1 900 000 egnahem, byggda fram till år 2005, förhöjda halter av radon i inomhusluften, det vill säga över 200 Bq/m³. Sedan dess har drygt 21 000 egnahem radonsanerats med hjälp av radonbidraget. Trots att ett stort antal småhus fortfarande inte är sanerade har antalet ansökningar om bidrag minskat kraftigt på senare år. En analys av data och statistik, som tagits fram med anledning av utvärderingen av radonbidraget, visar att det finns ett antal orsaker till det minskade antalet ansökningar.

Det rör sig framför allt om brist på information, både kring riskerna med radon och att radonbidrag finns att söka. Det föreligger ett samband mellan de informationsinsatser som genomförts om radon och radonbidraget och antalet ansökningar om radonbidrag.

Ännu en bidragande faktor till det minskade antalet ansökningar är införandet av ROT-avdraget som idag delvis konkurrerar med radonbidraget. Radonbidrag kan utgå med 50 procent av skälig kostnad för åtgärden och med högst 15 000 kronor. ROT-avdraget medges för halva arbetskostnaden och kan uppgå till sammanlagt högst 50 000 kronor per person och år. Med ROT-avdraget har möjligheten för den som radonsanerar att få ersättning för sina kostnader förbättrats då radonbidraget och ROT-avdraget är två styrmedel som kan verka var och en för sig, men även kombineras.

Mot denna bakgrund, under förutsättning att radonbidraget finns kvar, finns anledning att överväga följande.

Informationsinsatserna behöver ökas. För detta krävs att villkoren för bidragsanslaget ändras så att 1 500 000 kronor istället för 200 000 kronor får användas för informationsinsatser. Med ett större belopp avsatt för informations-spridning möjliggörs en kontinuitet i informationsarbetet och en nedgång av antalet ansökningar om radonbidrag motverkas. Dessutom behöver en nationell informationskampanj om radon genomföras, där samtliga aktörer som berörs av frågan ingår.

Boverket föreslår vidare att det maximala bidragsbeloppet 15 000 kronor ses över och uppräknas till 25 000 kronor så att det motsvarar drygt hälften av dagens genomsnittskostnad för saneringsåtgärder. På så sätt kan bidragets attraktivitet öka.

Vad är radon?

Radon är en naturligt förekommande osynlig och luktfri radioaktiv gas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. När radon i sin tur sönderfaller bildas så kallade radondöttrar, som är radioaktiva metallatomer. Radondöttrarna fastnar på damm som vi andas in och kommer på så sätt ner i luftrör och lungor. Radonhalten mäts i enheten Becquerel per kubikmeter inomhusluft (Bq/m^3). $1 \text{ Bq}/\text{m}^3$ innebär att en atom sönderfaller per sekund i varje kubikmeter luft. Riktvärdet för radon i inomhusluft är $200 \text{ Bq}/\text{m}^3$.

Radon i inomhusluften har tre ursprungskällor, från marken under och runt om huset, från byggnadsmaterial samt från vatten som används i hushållet. Det är vanligast att marken är huvudkällan till hög radonhalt i inomhusluften.

Alla byggnadsmaterial som är baserade på sten innehåller ämnet radium och avger därför radon. Normalt är radonhalten från byggnadsmaterial av mindre betydelse, men det finns undantag. Ett sådant är blåbetong som användes fram till slutet på 1970-talet. I dag tillverkas inte byggnadsmaterial med så hög radiumhalt att det utgör någon nämnvärd radonrisk.

Vad gäller radon i vattnet är det relativt ovanligt med höga halter i kommunalt hushållsvatten. Det är främst bergborrade brunnar eller kalkkällor som kan innehålla radon.¹

Geografiska skillnader

Radonhalten i markluften varierar över landet. Cirka 10 procent av markytan bedöms vara högradonmark (alunskiffer, radioaktiva graniter, grusåsar m.m.), cirka 70 procent normalradonmark (morän m.m.) och cirka 20 procent lågradonmark (kalksten, sandsten, lera).² Sambandet mellan marktyp (låg-, normal- och högriskområde) och radonhalt i bostäder är dock dåligt undersökt. Det finns en uppfattning om att en byggnad i ett lågriskområde inte innebär någon risk för de boende, men så är inte fallet.³ Enda sättet att veta om ett hus har förhöjd radonhalt är att utföra en radonmätning.

Vanliga saneringsåtgärder

Radon i egnahem kan, som ovan nämnts, ha tre källor: marken under och runt huset, byggnadsmaterial eller dricksvattnet. För det fall att radonet kommer från marken kan sprickor och otätheter i husets

¹ <http://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/vad-ar-radon/> (2014-11-26)

² Proposition 2001/02:128 *Vissa inomhusmiljöfrågor*, s. 9.

³ Boverket (2011). *Radon i inomhusmiljön – en konsekvensanalys av att införa WHO:s nya rekommendationer på radonvärde*, s. 19 ff.

grundkonstruktion tätas. Om detta inte är tillräckligt kan ett undertryck under huset skapas så att markluften inte sugas in. Det finns olika metoder för att sänka lufttrycket under huset, bland annat med radonsug och radonbrunn. Om byggnadsmaterialet är källan till den förhöjda radonhalten bör byggnadens ventilation förbättras. Ibland krävs en kombination av åtgärder.

Vid höga radonhalter i dricksvattnet räcker det oftast med att vattnet luftas kraftigt med en så kallad radonavskiljare.⁴ Bidrag för sanering av radon i vatten kan endast utgå om radonet resulterar i att radonhalten i inomhusluften överstiger 200 Bq/m³.

Radon – ett folkhälsoproblem

Vi utsätts ständigt för strålning av olika slag, bland annat från rymden och från marken. Ungefär hälften av den genomsnittliga årliga stråldosen kommer från radon i bostaden. Radon och radondöttrar följer med luften in i luftrör och lungor när vi andas. Att under en lång tid bo i ett hus med höga radonhalter innebär en ökad risk för lungcancer. Rökning i kombination med radonstrålning innebär en ökad hälsorisk både för den som röker och för de som utsätts för passiv rökning.⁵

Radon i bostäder orsakar cirka 500 lungcancerfall årligen i Sverige, varav cirka 450 av de som drabbas är rökare.⁶ Detta kan ställas i relation till att det år 2013 omkom 264 personer i trafiken⁷.

Om radonhalten sänks i alla bostäder till under 200 Bq/m³ är det möjligt att på sikt undvika cirka 200 lungcancerfall varje år.⁸ Förhöjda radonhalter är därmed ett folkhälsoproblem och sänkta radonhalter är av intresse både ur ett folkhälso- och ett samhällsekonomiskt perspektiv.

⁴ <http://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/sanera-radon/> (2014-11-16)

⁵ <http://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/hur-farligt-ar-radon1/> (2014-11-25)

⁶ <http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/start/Radon/Halsorisker-med-radon/> (2014-12-01)

⁷ <https://www.transportstyrelsen.se/sv/Nyhetsarkiv/Fortsatt-minskat-antal-omkomna-inom-vagtrafiken/> (2014-11-25)

⁸ <http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/start/radon/halsorisker-med-radon/> (2014-11-25)

Miljökvalitetsmålet

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, tjugofyra etappmål och sexton miljökvalitetsmål.⁹ I generationsmålet anges att:

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."¹⁰

Ett av miljökvalitetsmålen är God bebyggd miljö och lyder:

"Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."¹¹

Delmålet God inomhusmiljö var tidigare kopplat till miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö och löd:

"År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. /.../ att - radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft."¹²

Sedan år 2012 har varje miljökvalitetsmål istället preciseringar¹³ som förtydligar målet och används i uppföljningsarbetet¹⁴. Preciseringarna skiljer sig från delmålen genom att de inte anger konkreta riktvärden. Preciseringen Hälsa och säkerhet omfattar radon och lyder:

"Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker."¹⁵

⁹ <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/> (2014-11-26)

¹⁰ <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/Generationsmalet/> (2014-11-26)

¹¹ <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/> (2014-11-17)

¹² Prop. 2001/02:128 Vissa inomhusmiljöfrågor, s.11.

¹³ <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/Miljomalssystemets-historia/> (2014-11-14)

¹⁴ <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/> (2014-11-17)

¹⁵ <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/15-god-bebyggd-miljo/Preciseringar-av-god-bebyggd-miljo/> (2014-11-17)

Ansvarsfördelning

Radon är en viktig folkhälsofråga, vilket bland annat avspeglas i det antal aktörer som är engagerade i frågan, dels på internationell- och nationell nivå, dels på regional- och kommunal nivå.

Det finns en rad internationella aktörer som arbetar med radonfrågor, främst World Health Organisation (WHO), EU-kommissionen, International Atomic Energy Agency (IAEA) och International Commission on Radiological Protection (ICRP). Dessa organisationer bedriver samordnad hälsoforskning samt övervakar och bedömer hälsoutvecklingen.

Radonfrågor faller även inom ansvarsområdet för flera departement. Till departementen hör en rad myndigheter som hanterar radonfrågor. Dessa presenteras kortfattat nedan. Fördelningen av myndigheter i departement avser tiden innan riksdagsvalet september 2014.

Arbetsmiljöverket fastställer det hygieniska gränsvärdet för arbetsplatser och underjordsarbete.¹⁶ Myndigheten har tillsyn över hur arbetsgivarna sköter sitt arbetsmiljöansvar.¹⁷ Arbetsmiljöverket hör till Arbetsmarknadsdepartementet.¹⁸

Boverket ansvarar för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och föreskriver om ett gränsvärde för radon som gäller vid uppförande av ny byggnad eller ändring av byggnad¹⁹. Vidare administrerar Boverket statens bidrag till radonsanering i egnahem tillsammans med landets länsstyrelser. Boverket informerar om bidraget och prövar överklaganden av länsstyrelsens beslut om bidrag samt har tillsyn över länsstyrelsens bidragsverksamhet.²⁰ Myndigheten hör till Socialdepartementet^{21, 22}.

Folkhälsomyndigheten har fastställt ett riktvärde för högsta tillåtna radonhalt i befintliga bostäder och lokaler som används för allmänna ändamål.²³ Myndigheten tillsynsvägleder kommunerna²⁴ och hör till Socialdepartementet.²⁵

¹⁶ Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2011:18) om hygieniska gränsvärden.

¹⁷ <http://www.av.se/lagochratt/aml/Kapitel07.aspx> (2014-11-24)

¹⁸ <http://www.regeringen.se/sb/d/8270/a/74513> (2014-11-25)

¹⁹ Boverkets byggregler (BFS 2011:6).

²⁰ <http://www.boverket.se/sv/bidrag--garantier/alla-bidrag-stod-och-garantier/radonbidrag/vgv-boverkets/> (2014-11-26)

²¹ Boverket kommer efter utgången av år 2014 att höra till Näringsdepartementet.

²² <http://www.regeringen.se/sb/d/1474/a/155845> (2014-11-26)

²³ Folkhälsomyndighetens allmänna råd (FoHMFS 2014:16) om radon inomhus.

²⁴ <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/tillsyn-och-regelverk/tillsyn-miljobalken/folkhalsomyndighetens-plan-for-tillsynsvagledning/> (2014-11-25)

²⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/1474/a/155845> (2014-11-25)

Kommunerna har ett tillsynsansvar enligt miljöbalken (1998:808). Kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder, eller motsvarande, ska utöva tillsyn över miljö- och hälsoskyddet enligt miljöbalkens nionde kapitel.²⁶

Livsmedelsverket har tagit fram gränsvärden för radon i dricksvatten.²⁷ Myndigheten hör till Landsbygdsdepartementet.²⁸

Länsstyrelserna handlägger ansökningar och beslutar om radonbidrag i enlighet med förordning (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem. Länsstyrelserna hör till Socialdepartementet.²⁹

Strålsäkerhetsmyndigheten ansvarar för mätteknisk kompetens och riskbedömning samt för information och utbildning om radon. Strålsäkerhetsmyndigheten driver också ett kalibreringslaboratorium för radonmätningar och tillsynsvägleder kommunerna.³⁰ Myndigheten hör till Miljödepartementet.³¹

Sveriges geologiska undersökning (SGU) kartlägger den naturliga radioaktiviteten i marken, besvarar allmänhetens frågor om radon och naturlig strålning samt håller i kurser om markradon för kommuner och konsulter.³² Myndigheten hör till Näringsdepartementet.³³

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) ackrediterar laboratorier som utför aktivitetsmätningar (radonanalys) av inomhusluft, dricksvatten och bergartsmaterial.³⁴ SWEDAC hör till Utrikesdepartementet.³⁵

²⁶ <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/tillsyn-och-regelverk/tillsyn-miljobalken/tillsynsvagledning-forskolor/ansvar-i-tillsynen/> (2014-11-25)

²⁷ Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten.

²⁸ <http://www.regeringen.se/sb/d/1473/a/18238> (2014-11-25)

²⁹ <http://www.regeringen.se/sb/d/1474/a/155845> (2014-11-25)

³⁰ <http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/start/Radon/Myndighetens-uppdrag/> (2014-11-25)

³¹ <http://www.regeringen.se/sb/d/8734> (2014-11-25)

³² <http://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/radon-och-stralning/> (2014-11-25)

³³ <http://www.regeringen.se/sb/d/3442> (2014-11-25)

³⁴ <http://www.swedac.se/sv/Omraden/Miljo/Radonmatning/> (2014-11-25)

³⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/1475/a/14972> (2014-11-26)

Styrmedel

Inom området för radonfrågan finns idag ett antal styrmedel. Boverkets byggregler, BBR, innehåller ett gränsvärde för radon vid uppförande av ny byggnad och vid ändring av byggnad. Boverket administrerar radonbidraget till åtgärder mot radon i egnahem. Vidare skriver Boverket regler om energideklarationer. Inför en försäljning av en byggnad ska en energideklaration upprättas. Energideklarationen ska innehålla uppgift om byggnadens energiprestanda och om en radonmätning är utförd.³⁶ Syftet med energideklarationen är att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader.³⁷ Regelverket avseende energideklarationer synliggör till viss del radonfrågan.

Andra styrmedel är Folkhälsomyndighetens allmänna råd om radon i inomhusmiljö i befintlig bebyggelse, Livsmedelsverkets föreskrifter om gränsvärde för radon i dricksvatten och Arbetsmiljöverkets föreskrifter om gränsvärden för arbetsplatser.

Radonbidraget

Radonbidraget infördes år 1988 och regleras i förordning (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem.

Bidraget syftar till att minska radonhalten i en- och tvåbostadshus som bidragstagaren äger och bor i (egnahem). Bidrag utgår för åtgärder som bedöms som nödvändiga för att huset efter genomförda åtgärder ska ha en radonhalt på högst 200 Bq/m³ inomhusluft och lämnas med 50 procent av skälig kostnad för åtgärderna, dock högst med 15 000 kronor. Bidrag under 1 000 kronor betalas inte ut. Ansökan om bidrag görs hos länsstyrelsen. Innan länsstyrelsen meddelar beslut får kommunen möjlighet att yttra sig. Bidraget betalas ut i efterskott vid slutfört arbete. Om arbetet inte är slutfört eller om begäran om utbetalning inte inkommit inom den tid som länsstyrelsen meddelat kan bidragsbeslutet återkallas.³⁸

Mätning av radonhalten ska utföras så att ett årsmedelvärde kan anges i ansökan om radonbidrag. För att det ska vara möjligt ska mätning ske under minst två månader under eldningssäsong, vilket normalt är under perioden 1 oktober till 30 april. Vidare ska radonkällan identifieras och anges i ansökan. Denna undersökning ska göras av en byggnadstekniskt sakkunnig som har dokumenterad kompetens avseende radonsanering. Den byggnadstekniskt sakkunnige ska även lämna ett åtgärdsförslag.

I ansökan ska det finnas en redovisning av de åtgärder som är tänkta att vidtas för att reducera radonhalten i inomhusluften. Ett villkor för bidraget är att det efter saneringsåtgärderna görs en uppföljningsmätning

³⁶ 6 och 9 §§ lag (2006:985) om energideklaration för byggnader.

³⁷ <http://www.boverket.se/sv/byggande/energideklaration/vad-ar-en-energideklaration/> (2014-11-27)

³⁸ Förordning (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem.

av radonhalten. Uppföljningsmätningen ska göras på samma sätt som den bidragsgrundande mätningen. Bidrag lämnas inte för åtgärder som påbörjats vid tidpunkten för ansökan.

Radonbidraget riktar sig enbart till egnahemsägare.³⁹ Hyresvärdar och bostadsrättsföreningar är inte berättigade att få bidrag för radonsanering.

Boverket tar fram föreskrifter, blanketter och informationsmaterial om bidraget samt prövar överklaganden av länsstyrelsens beslut om bidrag.⁴⁰

Boverkets anslag

Under perioden 2005-2014⁴¹ har det totala anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i egnahem årligen varit 32 802 000 kronor. Av 2005-års regleringsbrev framgår att Boverket får använda högst 5 000 000 kronor av anslaget för informationsinsatser. I regleringsbrev för perioden 2006-2010 anges att Boverket får använda 1 500 000 kronor av det årliga anslaget för informationsinsatser. År 2011 sänktes beloppet till högst 200 000 kronor för informationsinsatser. Detta gäller även för perioden 2012-2014.⁴² Under år 2014 får Boverket även använda 500 000 kronor för att genomföra en utvärdering av radonbidraget.⁴³

³⁹ <http://www.boverket.se/contentassets/cbac5f9bddd848a294a2fe370211d627/1130-8-info-radon.pdf> (2014-11-10)

⁴⁰ <http://www.boverket.se/sv/bidrag--garantier/alla-bidrag-stod-och-garantier/radonbidrag/vgv-boverkets/> (2014-10-31)

⁴¹ Regleringsbrev 2005-2014

⁴² Regleringsbrev 2011-2014

⁴³ Regleringsbrev 2014

Nulägesrapport

Hur många bostäder omfattas?

Boverket fick i december 2006 regeringsuppdraget att genomföra en större studie av det svenska byggnadsbeståndet. Uppdraget fick namnet BETSI.⁴⁴ I en rikstäckande undersökning av byggnaders energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö genomfördes besiktningar och mätningar i cirka 1 800 byggnader i 30 kommuner under år 2007-2008. Av undersökningen framgick att närmare 250 000 småhus⁴⁵, av Sveriges cirka 1 900 000 egna hem byggda fram till och med år 2005, hade förhöjda halter av radon i inomhusluften, det vill säga över 200 Bq/m³. Sedan dess har drygt 21 000 egna hem radonsanerats med hjälp av radonbidraget⁴⁶. Boverket uppgav i samband med undersökningen att saneringstakten är cirka 5 600 småhus per år.⁴⁷

I slutet på år 2011 visade de indikatorer som används för uppföljning av miljömålsarbetet att takten, i vilken småhus saneras, är för låg för att nå det tidigare delmålet God inomhusmiljö⁴⁸ inom utsatt tid.⁴⁹

Ett minskat antal ansökningar om radonbidrag

Antalet ansökningar om radonbidrag var störst under perioden 2007-2010. På senare år har det skett en kraftig minskning av antalet ansökningar, vilket kan utläsas av Boverkets statistik i tabellen nedan.

⁴⁴ Boverket (2009). Så mår våra hus - redovisning av regeringsuppdrag beträffande byggnaders tekniska utformning m.m., s.14-15.

⁴⁵ I BETSI-undersökningen ingick ett urval av hus byggda innan 1960 och mellan 1961-75, 1976-85, 1986-95 och 1996-2005.

⁴⁶ Källa: Boverkets bidrags- och ärendehandläggningssystem Bofinc.

⁴⁷ Boverket (2009). Så mår våra hus - redovisning av regeringsuppdrag beträffande byggnaders tekniska utformning m.m., s.28 ff.

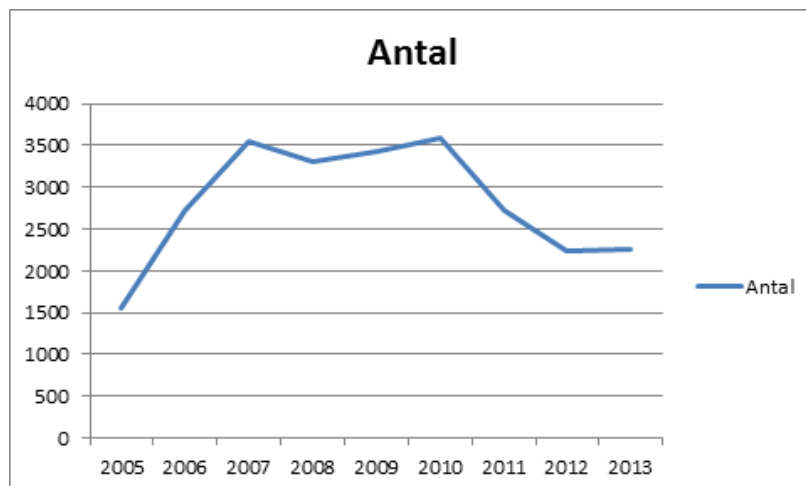
⁴⁸ "År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. /.../ att radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft."

⁴⁹ <http://www.miljomal.se/Miljomalen/Alla-indikatorer/Indikatorsida/?iid=109&pl=1> (2014-11-14)

År	Antal inkomna ansökningar
2005	1551
2006	2729
2007	3542
2008	3299
2009	3432
2010	3588
2011	2715
2012	2242
2013	2264

Tabell 1. Källa: Boverkets bidrags- och ärendehandläggningssystem Bofinc.

Enligt Boverkets utgiftsprognos för år 2014 beräknas att 26 000 000 kronor av anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder kommer att förbrukas.⁵⁰

Tabell 1.1. Källa: Boverkets bidrags- och ärendehandläggningssystem Bofinc.

CMA:s undersökning

I januari år 2014 lät Boverket genomföra en undersökning⁵¹ i syfte att ta reda på orsaken till att antalet ansökningar om radonbidrag har minskat de senaste åren.

Studien genomfördes i form av telefonintervjuer med fyra målgrupper. Målgrupp 5 fick besvara frågor i en webbpanel.

⁵⁰ Boverkets utgiftsprognos 5, 2014, s. 16, diarienummer 4708-128/2014.

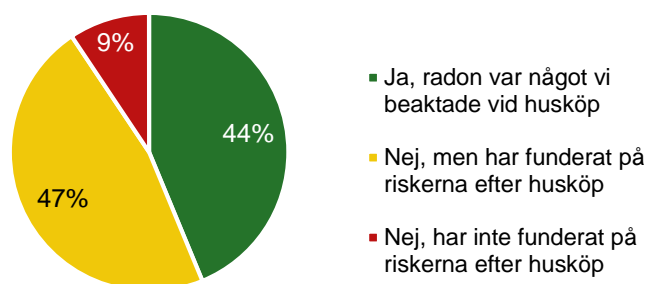
⁵¹ Undersökning radonbidrag 2013, CMA Research AB, Boverkets diarienummer 400-4650/2013.

1. Företag som arbetar med radonsanering, 50 respondenter.
2. Handläggare av radonbidrag vid länsstyrelser, 10 respondenter.
3. Fastighetsmäklare, 40 respondenter.
4. Småhusägare som har sanerat för radon med hjälp av radonbidrag, 64 respondenter.
5. Småhusägare som inte har sanerat, 291 respondenter.

Nedan följer ett utdrag av de frågor som ställdes i undersökningen och en sammanfattning av de svar som inkom.

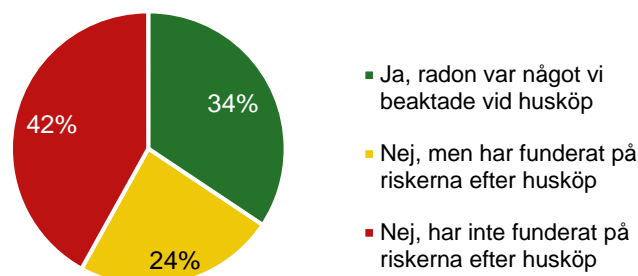
”Var radon något ni beaktade när ni skulle köpa hus?”

En stor andel (44 procent) småhusägare som har radonsanerat angav att radon var något de beaktat när de skulle köpa hus. Nästan hälften (47 procent) angav att de inte beaktat radonriskerna vid husköp, men däremot funderat på riskerna *efter* köpet. Övriga 9 procent angav att de inte funderat på riskerna med radon efter husköp. Vidare visade CMA:s undersökning att småhusägare som flyttat in i sitt hus mellan år 2006-2013 har i signifikant högre grad än andra uppmärksammat radon vid husköpet.

Tabell 2. Småhusägare som har radonsanerat.

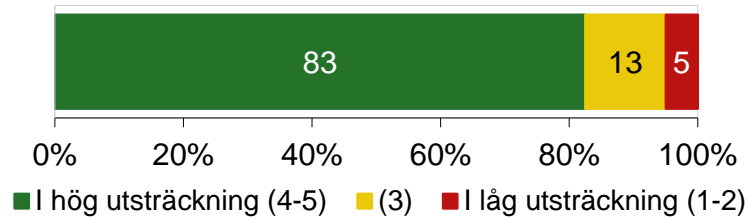
En av tre småhusägare (34 procent) som inte har radonsanerat angav att radon var något de beaktat vid husköpet. En fjärdedel (24 procent) angav att de inte beaktat riskerna med radon vid husköp, men att de har funderat på riskerna efter husköp. Övriga 42 procent angav att de inte funderat över riskerna med radon efter husköp.

Tabell 3. Småhusägare som inte har radonsanerat.

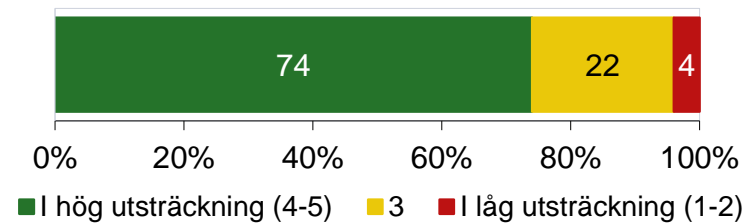
”Är höga radonhalter något som villaköpare oroar sig för idag?”

Drygt åtta av tio mäklare tror att höga radonhalter är något som villaköparna oroar sig för i hög utsträckning.

Tabell 4. Fastighetsmäklarna besvarade frågan enligt ovanstående tabell. Skalan var femgradig och ”Ingen åsikt” var ett svarsalternativ. Medelvärdet låg på 4,1.

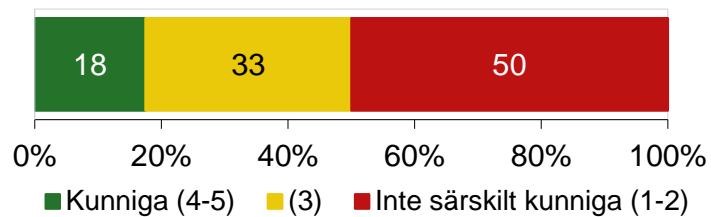
Tre av fyra radonsaneringsföretag tror att höga radonhalter är något som villaköpare oroar sig för i hög utsträckning.

Tabell 5. Radonsaneringsföretagen besvarade frågan enligt ovanstående tabell. Skalan var femgradig och ”Ingen åsikt” var ett svarsalternativ. Medelvärdet låg på 3,9.

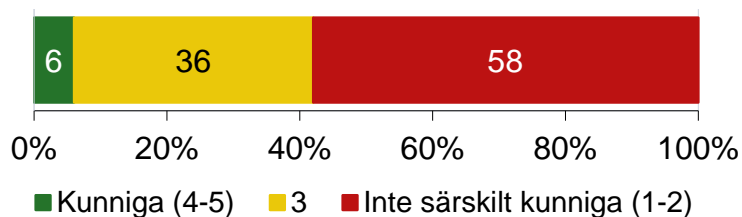
”Hur kunniga bedömer du generellt att villaköpare är om riskerna med radon?”

Hälften av mäklarna bedömer att villaköparna generellt inte är särskilt kunniga om riskerna med radon.

Tabell 6. Fastighetsmäklarna besvarade frågan enligt ovanstående tabell. Skalan var femgradig och ”Ingen åsikt” var ett svarsalternativ. Medelvärdet låg på 2,6.

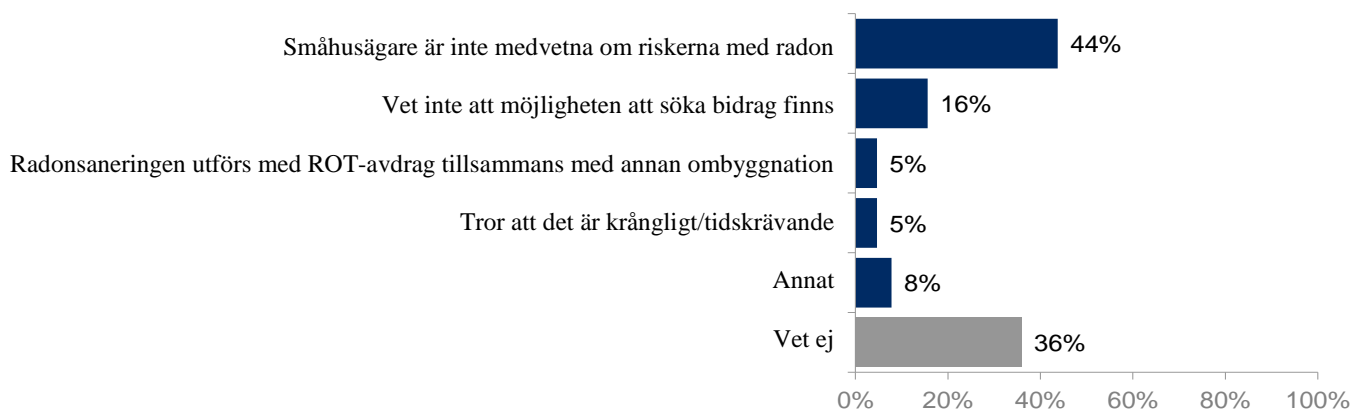
Mer än hälften av radonsaneringsföretagen bedömer att villaköpare generellt inte är särskilt kunniga om riskerna med radon.

Tabell 7. Radonsaneringsföretagen besvarade frågan enligt ovanstående tabell. Skalan var femgradig och "Ingen åsikt" var ett svarsalternativ. Medelvärde låg på 2,4.

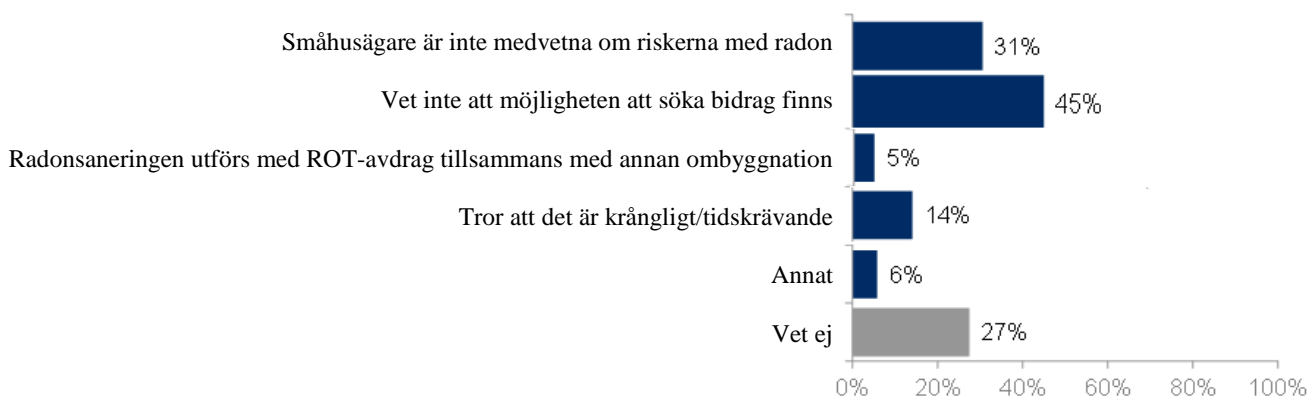
"Vad tror du är skälen till att antalet ansökningar för radonbidrag minskat?"

Småhusägare som har radonsanerat tror att det främsta skälet till minskat antal ansökningar om radonbidrag är bristande medvetenhet om riskerna med radon.

Tabell 8. Småhusägare som har radonsanerat. Det var möjligt att ange flera svarsalternativ.

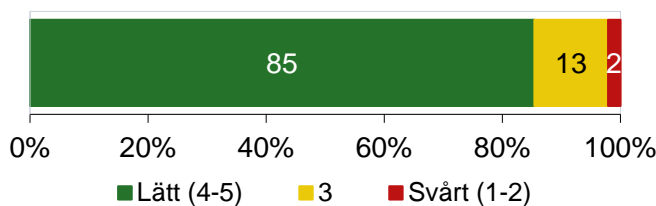
Småhusägare som inte har sanerat tror att det främsta skälet till att antalet ansökningar om radonbidrag minskat är att småhusägare inte vet att möjligheten att söka radonbidrag finns. Den näst vanligaste orsaken som nämns är att småhusägare inte är medvetna om riskerna med radon. En del (14 procent), av småhusägarna som inte har radonsanerat, tror att antalet ansökningar minskat för att det uppfattas som krångligt och/eller tidskrävande att ansöka om bidrag. Vidare framgår av CMA:s undersökning att drygt hälften av dessa småhusägare inte har sett information om radon någonstans.

Tabell 9. Småhusägare som inte har radonsanerat. Det var möjligt att ange flera svarsalternativ.

”Hur uppfattade du ansökningsprocessen?”

Merparten (85 procent) småhusägare som har finansierat radonsaneringen med hjälp av radonbidraget angav att de uppfattade ansökningsprocessen som lätt.

Tabell 10. Skalan var femgradig och frågan besvarades av 51 småhusägare som radonsanerat och finansierat saneringen med radonbidrag. Skalan var femgradig och ”Ingen åsikt” var ett svarsalternativ. Medelvärdet låg på 4,4.

Boverkets enkät till länsstyrelserna

Boverket skickade i oktober år 2014 ut en enkät till 15 länsstyrelser i syfte att ta del av handläggarnas åsikt om radonbidraget. Enkäten besvarades av 13 handläggare. Av enkätsvaren framkom att handläggarna i första hand anser att anledningen till det minskade antalet ansökningar är brist på information och i andra hand ROT-avdragets införande.

Vidare framkom att en övervägande del av handläggarna anser att en större andel (än 200 000 kr) av anslaget för radonbidrag bör riktas mot informationsinsatser. Av enkäten framgick även att större delen av handläggarna anser att ROT-avdraget har inverkat på radonbidraget bland annat genom att det motiverat och möjliggjort för fler att sanera.⁵²

⁵² Boverkets enkät till länsstyrelserna om radonbidraget, 2014, diarienummer 4025/2014.

Införandet av ROT-avdrag

Sedan år 2009⁵³ finns möjlighet att erhålla ROT-avdrag i form av en skattereduktion för reparation och underhåll samt om- och tillbyggnad.⁵⁴ ROT-avdrag utgår för arbete i bostad som den avdragsberättigade har nyttjande- eller äganderätt till och som denne till väsentlig del (huvudsakligen) bor i. Även fritidshus, andelslägenheter eller stugor kan räknas som bostad och berättiga till ROT-avdrag⁵⁵. Avdraget medges med halva arbetskostnaden och kan uppgå till sammanlagt högst 50 000 kronor per person och år. Det är utföraren som anlätas, som ansöker om och begär utbetalning av avdraget från Skatteverket.⁵⁶

Radonsanering kan ge rätt till skattereduktion via ROT-avdrag.⁵⁷ Radonbidrag och ROT-avdrag kan även kombineras. Radonbidrag söks endast för materialkostnader om den sökande avser kombinera bidraget med ROT-avdrag. Om det klart framgår att radonbidrag erhållits endast för materialkostnader kan skattereduktion för arbetskostnader medges via ROT-avdrag.⁵⁸

I sammanhanget kan nämnas att år 2012 inkom 2 242 ansökningar om radonbidrag. I 1 492 av dessa ärenden kombinerades radonbidrag med ROT-avdrag, vilket motsvarar cirka 67 procent. År 2013 inkom 2 264 ansökningar. Radonbidrag kombinerades med ROT-avdrag i 1 641 av dessa ärenden, vilket motsvarar cirka 72 procent.

⁵³ År 2009 blev det möjligt att ansöka om ROT-avdrag för reparation och underhåll samt om- och tillbyggnad. ROT-avdrag kunde sökas för arbete som utförts och betalats efter den 7 december 2008.

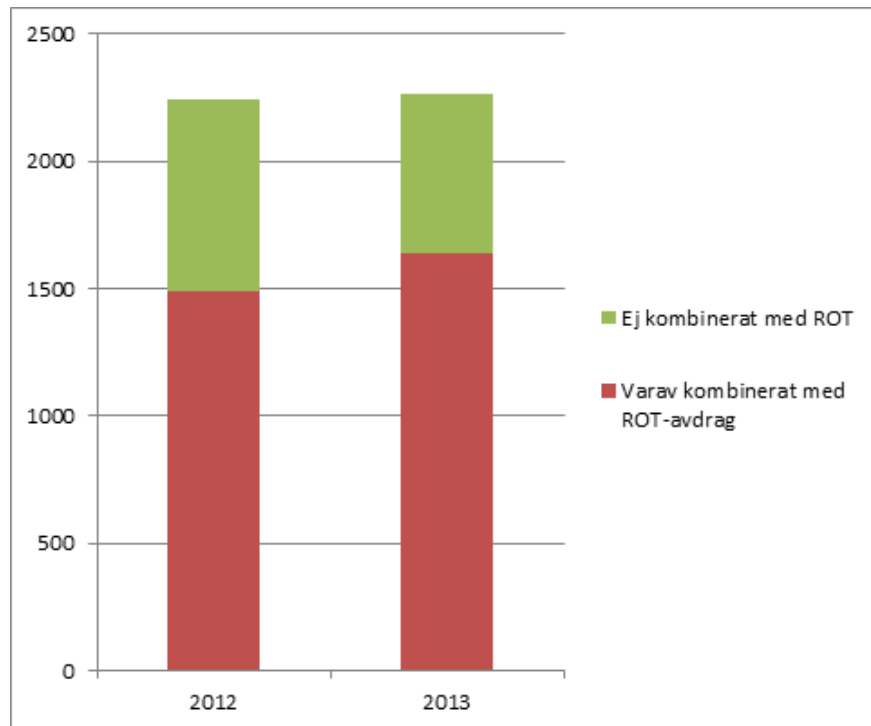
⁵⁴ Prop. 2008/09:178, *Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*, s. 10.

⁵⁵ <https://www.skatteverket.se/privat/skatter/fastigheterbostad/rotrutarbete/villkorforattfaavdrag/arbetetutfordidinbostad.4.353fa3f313ec5f91b956b.html> (2014-11-25)

⁵⁶ Prop. 2008/09:178, *Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*, s. 21 ff.

⁵⁷ Prop. 2008/09:178, *Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*, s. 32.

⁵⁸ <https://www.skatteverket.se/privat/skatter/fastigheterbostad/rotrutarbete/exempelparotarbete.106.7afdf8a313d3421e9a9256b.html#R> (2014-11-25)

Tabell 11. Källa: Boverkets bidrags- och ärendehandläggningssystem Bofinc.

Det maximala bidragsbeloppet

Enligt 5 § i förordning (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem kan radonbidrag utgå med 50 procent av skälig kostnad för åtgärden och med högst 15 000 kronor.

Det maximala bidragsbeloppet har varit oförändrat sedan radonbidraget infördes år 1988 med undantag för åren 1994-2002 då det fanns en möjlighet att erhålla upp till 25 000 kronor.⁵⁹

I slutbetänkandet SOU 2001:7 anges att radonbidrag utgår med ett belopp motsvarande halva kostnaden för åtgärden och att genomsnittskostnaden för saneringsåtgärder är drygt 30 000 kronor.⁶⁰ Detta kan ställas i relation till Boverkets statistik som visar att det har skett en ökning av det genomsnittliga bidragsunderlaget. Av tabellen nedan framgår att under åren 2005-2013 har en tydlig ökning av det genomsnittliga bidragsunderlaget skett, vilket indikerar att saneringskostnaderna stigit sedan radonbidragets införande.

⁵⁹ Genom förordning (1994:101) om ändring i förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem infördes 5a §. Denna bestämmelse upphävdes genom förordning (2002:1048) om ändring i förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem.

⁶⁰ SOU 2001:7, *Del 1: Radon- Förslag till statliga insatser mot radon*. Stockholm: Socialdepartementet, s.77.

År för beslut om utbetalning	Genomsnittligt bidragsunderlag* (kr)	Genomsnittligt beviljat bidrag (kr)	Andel som fått maximalt bidrag utbetalat (%)
2005	39 872 kr	13 031 kr	60,1%
2006	38 373 kr	12 538 kr	54,4%
2007	42 112 kr	12 230 kr	53,2%
2008	40 582 kr	12 472 kr	57,6%
2009	40 789 kr	12 535 kr	56,4%
2010	44 318 kr	12 352 kr	50,9%
2011	42 815 kr	12 079 kr	44,8%
2012	48 851 kr	11 683 kr	32,5%
2013	47 409 kr	11 800 kr	35,7%

Tabell 12. Källa: Boverkets bidrags- och ärendehandläggningssystem Bofinc.

Samtidigt har genomsnittligt beviljat bidrag och andelen som har fått maximalt bidrag utbetalat minskat. Tabellen ovan visar att en kraftig minskning av andelen som fått maximalt bidrag utbetalat har skett efter att ROT-avdraget infördes år 2009. En förklaring till detta kan vara att saneringsåtgärder i ökad utsträckning har finansierats genom en kombination av radonbidrag och ROT-avdrag.

Med införandet av ROT-avdraget har möjligheten för den som radonsanerar att få ersättning för sina kostnader förbättrats. I de fall saneringskostnaderna totalt överstiger 30 000 kronor kan den som radonsanerar få mer än det maximala bidragsbeloppet 15 000 kronor i ersättning genom att använda radonbidraget för materialkostnader i kombination med ROT-avdrag för arbetskostnader.

Minskning av genomsnittligt beviljat bidrag har dock skett även tidigare varför införandet av ROT-avdrag inte kan förmodas utgöra hela förklaringen.

Boverkets informationsinsatser

Enligt 2005-års regleringsbrev fick Boverket använda högst 5 000 000 kronor av anslaget för informationsinsatser om radon i egnahem under år 2005.

Mellan oktober 2005 och maj 2006 var Boverket huvudaktör för en omfattande informationskampanj om radon som företogs i syfte att få länsstyrelser och kommuner att öka sitt engagemang och förmå allmänheten att i ökad utsträckning genomföra radonmätningar. Kampanjen bestod av annonser i ett flertal tidningar, en webbsida, affischer, ett pressmeddelande, inslag i SVT:s Anslagstavlan samt ett flertal konferenser riktade mot kommuner och länsstyrelser. Inom ramen för kampanjen genomfördes även en tävling, där vinnaren fick

15 000 kronor för att radonsanera sitt hus.⁶¹ Kampanjen resulterade i att radonfrågan uppmärksammades på en nationell nivå och bidrog till ett ökat fokus på frågan hos myndigheter och andra aktörer⁶². Hos slutmålgruppen, egnahemsägare, bidrog kampanjen till ett ökat fokus på frågan om radonmätning och till att fler sökte radonbidrag. I utvärderingen av informationskampanjen konstaterades att information är en viktig faktor i arbetet med radonfrågan⁶³ och att bäst resultat nås genom en kombination av lokala och regionala informationsinsatser.⁶⁴

År	Tilldelat bidragsanslag enligt regleringsbrev (Mkr)	Utbetalat bidragsbelopp (Mkr)	Total avsatt summa för informationsinsatser (Mkr) ⁶⁵	Informationsinsatser (Mkr)
2005	32,802 Mkr	16,04 Mkr	5 Mkr	4,18 Mkr
2006	32,802 Mkr	20,97 Mkr	1,5 Mkr	1,36 Mkr
2007	32,802 Mkr	34,86 Mkr	1,50 Mkr	0,87 Mkr
2008	32,802 Mkr	38,87 Mkr	1,50 Mkr	0,82 Mkr
2009	32,802 Mkr	32,27 Mkr	1,50 Mkr	1,04 Mkr
2010	32,802 Mkr	33,27 Mkr	1,50 Mkr	0,24 Mkr
2011	32,802 Mkr	31,78 Mkr	0,20 Mkr	-0,015 Mkr*
2012	32,802 Mkr	30,07 Mkr	0,20 Mkr	0,14 Mkr
2013	32,802 Mkr	22,44 Mkr	0,20 Mkr	0,14 Mkr

Tabell 13. Källa: Boverkets ekonomisystem Agresso. *Det negativa utfallet beror på en återbetalning av outnyttjade medel från en länsstyrelse.

Mellan år 2008-2009 genomförde Boverket, i samarbete med länsstyrelser och kommuner, informationsinsatser i syfte att öka kunskapen om radon och radonbidraget.⁶⁶

Effekten av de informationsinsatser som företogs mellan år 2005-2006 och år 2008-2009 höll i sig fram till år 2011. Som kan utläsas av tabellen ovan har hela, eller nästintill hela, det tilldelade anslagsbeloppet förbrukats under perioden 2007-2012. År 2013 understeg dock det utbetalade beloppet det tilldelade bidragsanslaget på 32 802 000 kronor avsevärt. Enligt Boverkets utgiftsprognos för år 2014 beräknas att endast 26 000 000 kronor av bidragsanslaget till åtgärder mot radon i bostäder kommer att förbrukas.⁶⁷

⁶¹ Boverkets radonkampanj – en metautvärdering av Boverkets nationella informationskampanj om radon, s. 11 ff.

⁶² A.a., s. 29.

⁶³ A.a., 45 ff.

⁶⁴ A.a., s. 13.

⁶⁵ Kolumnen visar hur stor del av det tilldelade bidragsanslaget som får användas för informationsinsatser.

⁶⁶ Boverkets årsredovisning 2008 s. 113 och 2009 s. 8.

⁶⁷ Boverkets utgiftsprognos 5, 2014, diarienummer 4708-128/2014.

Under perioden 2006-2010 fick Boverket använda 1 500 000 kronor av det årliga anslaget för informationsinsatser. Detta belopp förbrukades aldrig till fullo för detta ändamål. Då bidraget var översökt användes år 2010 endast cirka 15 procent av det avsatta beloppet till informationsinsatser. Pengarna användes istället till bidragsutbetalningar.⁶⁸ I 2011-års regleringsbrev sänktes den avsatta summan för informationsinsatser till 200 000 kronor. Även under år 2011 var antalet bidragsansökningar stort och informationsinsatserna var begränsade.⁶⁹

Under hösten 2012 och våren 2013 genomförde Boverket en informationsinsats med annonser på webbplatser som vände sig främst till villaägare. Under år 2012 användes 139 000 kronor till radoninformation.⁷⁰ År 2013 användes 141 000 kronor av anslaget till informationsinsatser.⁷¹

För år 2014 kommer troligen hela beloppet som finns tillgängligt för informationsinsatser, det vill säga 200 000 kronor, att förbrukas. Den större delen av tillgängliga medel har, efter ansökan, fördelats av Boverket till följande länsstyrelser för informationsinsatser. Uppsala län, Hallands län, Östergötlands län tillsammans med Kalmar län och Västra Götalands län.⁷² Sammanlagt uppgick det av länsstyrelserna ansökta beloppet till 535 000 kronor och översteg kraftigt tillgängliga medel. Därmed kommer länsstyrelserna endast kunna genomföra en del av de informationsinsatser de erhållit medel för.

⁶⁸ Boverkets årsredovisning, 2010 s. 43 och s.79.

⁶⁹ Boverkets årsredovisning 2011 s. 49 och s. 83.

⁷⁰ Boverkets årsredovisning 2012 s. 37 och s. 70

⁷¹ Boverkets årsredovisning 2013 s.72.

⁷² Boverkets utgiftsprognos 5, 2014, s.16, diarienummer 4708-128/2014 och Boverkets beslut om fördelning av radonpengar, diarienummer 449-2284/2014.

Diskussion och slutsatser

Enligt Boverkets uppfattning finns ett antal faktorer som föranlett att antalet ansökningar om radonbidrag har minskat. Dessa faktorer diskuteras nedan.

Informationsinsatser

CMA:s undersökning samt en genomgång av data och statistik visar att det föreligger ett samband mellan de informationsinsatser som genomförts kring radon och radonbidraget och antalet ansökningar om radonbidrag.

I 2005-års regleringsbrev avsattes 5 000 000 kronor av anslaget för informationsinsatser. Under perioden 2006-2010 avsattes 1 500 000 kronor av det årliga anslaget för radonbidrag till detta ändamål. År 2011 sänktes det avsatta beloppet till nuvarande 200 000 kronor.

Mellan åren 2005-2006 genomfördes en nationell informationskampanj om radon med Boverket som huvudaktör. Ansökningarna ökade efter kampanjen för att sedan skjuta i höjden år 2008. En ökning av antalet ansökningar om radonbidrag skedde återigen år 2010, troligen i samband med de informationsinsatser som Boverket genomförde mellan åren 2008-2009 i samarbete med länsstyrelser och kommuner i syfte att öka kunskapen om radon och radonbidraget. CMA:s undersökning visar att småhusägare som radonsanerat har, i signifikant högre grad än andra, uppmärksammat radon vid husköpet om inflyttning skett mellan år 2006-2013. Slutsatsen av detta är att kontinuerliga informationsinsatser och informationskampanjer är viktiga för att sprida och upprätthålla kunskapsnivån om radon och radonbidraget.

Av undersökningen framgår även att både småhusägare som radonsanerat och småhusägare som inte har sanerat anser att de två största anledningarna till att antalet ansökningar om bidrag har minskat är brist på medvetenhet om riskerna med radon och brist på kunskap om att radonbidraget finns. I undersökningen anger drygt hälften av småhusägarna som inte har radonsanerat att de inte sett information om radon någonsans. Vidare anser majoriteten av mäklarna och företagen som arbetar med radonsanering att radon är något som villaägare oroar sig över i hög utsträckning men att dessa inte är särskilt kunniga om riskerna med radon.

Av Boverkets enkät till länsstyrelserna framgår att handläggarna anser att brist på information är den främsta anledningen till att antalet ansökningar om radonbidrag har minskat och att en större andel av det totala bidragsanslaget bör riktas mot informationsinsatser. Samtidigt framgår av utvärderingen av Boverkets radonkampanj år 2005-2006 att information är en viktig faktor i arbetet med radonfrågan och att informationsspridning med fördel sker från fler aktörer och på olika

myndighetsnivåer. Det visar på vikten av samordnade insatser. Då många aktörer arbetar med radonfrågan finns förutsättningar för informationsspridning från statliga myndigheter, men även på läns- och kommunal nivå.

Enligt Boverkets utgiftsprognos för år 2014 beräknas antalet ansökningar om radonbidrag vara fortsatt lågt. Boverket menar att antalet ansökningar kommer att öka om informationsinsatserna ökar. För detta behövs att ett större belopp, än 200 000 kronor, av anslaget avsätts till information.

ROT-avdragets inverkan

Ytterligare en faktor som har bidragit till ett minskat antal ansökningar om radonbidrag är införandet av ROT-avdrag.

Av Boverkets statistik framgår att en stor andel av de som sökt radonbidrag under år 2012-2013 har kombinerat bidraget med ROT-avdraget.

I CMA:s undersökning anger en del av småhusägarna som inte har sanerat att de tror att antalet ansökningar minskat för att det uppfattas som krångligt och/eller tidskrävande att ansöka om radonbidrag. Vid ansökan om ROT-avdrag behöver småhusägaren inte betala för den del av kostnaden som avdraget avser. Företaget som utför arbetet fakturerar istället med nettokostnaden. Det är den anlitate utföraren som ansöker om och begär utbetalning av ROT-avdraget från Skatteverket. Detta är inte fallet med radonbidraget där småhusägaren istället måste betala hela saneringskostnaden och först i efterhand erhåller radonbidrag. Att använda sig av ROT-avdrag kan därför kännas enklare. Idag finns ingen statistik som visar hur många som radonsanerat enbart med ROT-avdrag.

I sammanhanget kan nämnas att CMA:s undersökning visar att majoriteten av småhusägare som ansökt om radonbidrag uppfattade ansökningsprocessen som lätt.

Bidragsbeloppet

Sedan radonbidragets införande år 1988 har det maximala bidragsbeloppet varit 15 000 kronor med undantag för åren 1994-2002 då det fanns möjlighet att erhålla 25 000 kronor. Detta ska ställas i relation till att material- och arbetskostnader har ökat under tiden, åtminstone nominellt, vilket antyds av Boverkets ärendestatistik som visar ett ökat genomsnittligt bidragsunderlag under åren 2005-2013.

Samtidigt visar Boverkets statistik att genomsnittligt beviljat bidrag och andelen som fått det maximala bidragsbeloppet utbetalat har minskat under samma tidsperiod. Under en stor del av denna period, 2009 och framåt, har det varit möjligt att kombinera radonbidraget med ROT-avdraget. En förklaring till statistiken kan därför vara att

saneringsåtgärder i ökad utsträckning finansierats genom en kombination av ROT-avdrag och radonbidrag.

Med införandet av ROT-avdraget har möjligheten för den som radonsanerar att få ersättning för sina kostnader förbättrats. Radonbidrag utgår med 50 procent av skälig kostnad för åtgärderna, dock högst med 15 000 kronor. För det fall att saneringskostnaderna totalt överstiger 30 000 kronor kan den som radonsanerar få mer än 15 000 kronor i ersättning genom att använda radonbidraget för materialkostnaderna i kombination med ROT-avdrag för arbetskostnader, eller endast använda sig av ROT-avdrag för att finansiera saneringen.

Boverket menar att ett lågt maximalt bidragsbelopp i relation till dagens saneringskostnader riskerar att resultera i att färre söker enbart radonbidrag och istället väljer att kombinera ansökan om radonbidrag med ROT-avdrag alternativt söker endast ROT-avdrag för sina saneringskostnader.

Radonbidraget som styrmedel

I regeringens tidigare delmål God inomhusmiljö angavs att radonhalten i alla bostäder år 2020 ska vara lägre än 200 Bq/m³ inomhusluft.

År 2008 framgick av BETSI-undersökningen att uppskattningsvis 250 000 småhus av Sveriges cirka 1 900 000 egnahem hade förhöjda halter av radon i inomhusluft, det vill säga över 200 Bq/m³. Detta ska ställas i förhållande till att drygt 21 000 egnahem radonsanerats med hjälp av radonbidraget sedan dess och att Boverket år 2009 angav att saneringstakten är cirka 5 600 småhus per år. Med detta i beaktande synes delmålet svårt att nå. Något som även 2011-års miljömålsindikatorer visar.

Boverket anser att radonbidraget till åtgärder mot radon i egnahem är ett viktigt styrmedel, men det är ensamt inte tillräckligt för att nå det tidigare delmålet God inomhusmiljö avseende småhus.

Boverkets förslag

Under förutsättning att radonbidraget finns kvar finns det anledning att överväga följande.

Ökade informationsinsatser

En större informationskampanj är nödvändig för att öka småhusägarnas kunskap och medvetenhet kring riskerna med radon och radonbidraget och öka antalet ansökningar. Vidare krävs att informationsinsatser företas kontinuerligt då effekten av enstaka kampanjer har visat sig avta efter en tid.

Informationsspridning sker med fördel från olika myndighetsnivåer. Boverket föreslår därför att kommuner, länsstyrelser och berörda myndigheter, såsom Boverket, Strålsäkerhetsmyndigheten och Folkhälsomyndigheten, i en nationell radonkampanj samlas kring radonmålet och använder gemensamma kommunikationskanaler för att öka kunskapen om risker med radon och informera om radonbidraget. Dessutom bör privata aktörer, via intresseorganisationer, ingå i en sådan kampanj och bidra med värdefull kunskap och insyn i hur småhusägare agerar. Genom en stor kontaktyta kan information kring radon och radonbidraget nå ut till Sveriges småhusägare.

Boverket föreslår vidare att ett större belopp än nuvarande 200 000 kronor av bidragsanslaget, förslagsvis 1 500 000 kronor som tidigare, årligen avsätts för informationsinsatser. Detta möjliggör en kontinuitet och mer omfattande informationsinsatser. Med friare ramar kan dessa pengar läggas på bidrag till egnahemsägare om bidraget återigen skulle bli översökt i framtiden. Det skulle även ge Boverket större flexibilitet att möta olika situationer i framtiden och möjlighet att motverka en trendmässig nedgång av antalet ansökningar om radonbidrag.

Det maximala bidragsbeloppet

Boverket föreslår att det maximala bidragsbeloppet 15 000 kronor ses över och uppräknas till 25 000 kronor så att det motsvarar drygt hälften av dagens genomsnittskostnad för saneringsåtgärder. På så sätt kan bidragets attraktivitet öka.

Referenslista

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd
(AFS 2011:18) om hygieniska gränsvärden

Boverkets byggregler (BFS 2011:6)

Boverket (2009). *Så mår våra hus - redovisning av regeringsuppdrag
beträffande byggnaders tekniska utformning m.m.*
ISBN tryck: 978-91-86342-28-9

Boverket (2011). *Radon i inomhusmiljön – en konsekvensanalys av att
införa WHO:s nya rekommendationer på radonvärde*
ISBN tryck: 978-91-86559-85-4
Boverkets diarienummer: 1253-2568/2010

*Boverkets radonkampanj – en metautvärdering av Boverkets nationella
informationskampanj om radon.*
Boverkets diarienummer: 449-2438/2005

Boverket: Årsredovisning 2008
ISBN tryck: 978-91-86045-70-8

Boverket: Årsredovisning 2009
ISBN tryck: 978-91-86342-85-2

Boverket: Årsredovisning 2010
ISBN tryck: 978-91-86559-92-2

Boverket: Årsredovisning 2011
ISBN tryck: 978-91-87131-06-6

Boverket: Årsredovisning 2012
ISBN tryck: 978-91-87131-90-5

Boverket: Årsredovisning 2013
ISBN tryck: 978-91-7563-121-9

Boverkets utgiftsprognos 5, 2014
Boverkets diarienummer: 4708-128/2014

Folkhälsomyndighetens allmänna råd (FoHMFS 2014:16) om radon
inomhus

Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten

Prop. 2001/02:128, *Vissa inomhusmiljöfrågor*, Stockholm:
Miljödepartementet

Prop. 2008/09:178, *Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*, Stockholm: Finansdepartementet

Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Boverket, M2004/4162/A (delvis) [cit. Regleringsbrev 2005]

Regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Boverket, M2005/6373/A (delvis), M2005/3709/Kk, M2005/6274/Bo

Regleringsbrev för budgetåret 2007 avseende Boverket, M2007/4286/H, M2007/4864/A (delvis)

Regleringsbrev för budgetåret 2008 avseende Boverket, M2007/5487/A (delvis)

Regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende Boverket, M2008/4791/A (delvis)

Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Boverket, M2009/4802/A (delvis)

Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Boverket, M2010/4959/A (slutligt) [cit. Regleringsbrev 2011]

Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende Boverket, S2011/223/PBB, S2011/5545/PBB, S2011/5550/PBB m.fl

Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Boverket, S2012/8390/SAM (slutligt)

Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende Boverket, S2013/8937/SAM (delvis) [cit. Regleringsbrev 2014]

SOU 2001:7 *Del 1: Radon- Förslag till statliga insatser mot radon*. Stockholm: Socialdepartementet.

Undersökning radonbidrag 2013, CMA Research AB.
Boverkets diarienummer: 400-4650/2013

Digitala källor

Arbetsmiljöverket

<http://www.av.se/lagochratt/aml/Kapitel07.aspx>

Boverket

<http://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/vad-ar-radon/>

<http://www.boverket.se/sv/byggande/energideklaration/vad-ar-en-energideklaration/>

<http://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/hur-farligt-ar-radon1/>

<http://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/sanera-radon/>

<http://www.boverket.se/contentassets/cbac5f9bbdd848a294a2fe370211d627/1130-8-info-radon.pdf>

<http://www.boverket.se/sv/bidrag--garantier/alla-bidrag-stod-och-garantier/radonbidrag/vgv-boverkets/>

Folkhälsomyndigheten

<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/tillsyn-och-regelverk/tillsyn-miljobalken/folkhalsomyndighetens-plan-for-tillsynsvagledning/>

<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/tillsyn-och-regelverk/tillsyn-miljobalken/tillsynsvagledning-forskolor/ansvar-i-tillsynen/>

Miljömål.se

<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/>

<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/Generationsmalet/>

<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/>

<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/Miljomalssystemets-historia/>

<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/15-god-bebyggd-miljo/Preciseringar-av-god-bebyggd-miljo/>

<http://www.miljomal.se/Miljomalen/Alla-indikatorer/Indikatorsida/?iid=109&pl=1>

Regeringen

<http://www.regeringen.se/sb/d/8270/a/74513>

<http://www.regeringen.se/sb/d/1474/a/155845>

<http://www.regeringen.se/sb/d/1473/a/18238>

<http://www.regeringen.se/sb/d/8734>

<http://www.regeringen.se/sb/d/3442>

<http://www.regeringen.se/sb/d/1475/a/14972>

Skatteverket

<https://www.skatteverket.se/privat/skatter/fastigheterbostad/rotrutarbete/villkorforattfaavdrag/arbetetutfortidinbostad.4.353fa3f313ec5f91b956b.html>

<https://www.skatteverket.se/privat/skatter/fastigheterbostad/rotrutarbete/exempelparotarbete.106.7afdf8a313d3421e9a9256b.html#R>

Strålsäkerhetsmyndigheten

<http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/start/Radon/Myndighetens-uppdrag/>

<http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/start/radon/halsorisker-med-radon/>

Sveriges geologiska undersökning

<http://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/radon-och-stralning/>

SWEDAC

<http://www.swedac.se/sv/Omraden/Miljo/Radonmatning/>

Transportstyrelsen

<https://www.transportstyrelsen.se/sv/Nyhetsarkiv/Fortsatt-minskat-antal-omkomna-inom-vagtrafiken/>

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Besök: Drottninggatan 18
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se